

Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen

“Det märker man liksom”

En kvalitativ fokusgruppstudie om unga heterosexuella mäns resonemang
kring sex, samtycke och samtyckeslagen

Författare: Erika Holmberg

Kandidatuppsats: SOCK04, 15 hp

Vårterminen 2019

Handledare: Henriette Frees Esholdt

Abstrakt

Författare: Erika Holmberg

Titel: "Det märker man liksom". En kvalitativ fokusgruppstudie om unga heterosexuella mäns resonemang kring sex, samtycke och samtyckeslagen.

Kandidatuppsats SOCK04 15 hp

Handledare: Henriette Frees Esholdt

Sociologiska institutionen vårterminen 2019

Sommaren 2018 trädde en ny sexualbrottslagstiftning i kraft i Sverige, den så kallade samtyckeslagen. Denna studie syftar skapa en förståelse kring hur unga vuxna män resonerar kring sex, samtycke och samtyckeslagen och utifrån detta förutspå ifall samtyckeslagen har potential att verka normbildande för unga män. Förståelse kring detta kan bidra med kunskap om hur ett effektivt arbete för att minska sexualbrott kan utföras. Studien utgår ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och använder sig av teoretiska begrepp som bl.a. könsroller, maskulinitet, symboliska tolkningsscheman och rollövertagande för att analysera det insamlade materialet. Studien har genomförts induktivt med ett kvalitativt metodologiskt tillvägagångssätt med hjälp av samtal i fokusgrupp. Resultatet har visat att unga män kan ha internaliserade föreställningar om lämpligt manligt respektive kvinnligt beteende. Männerna upplever att den maskulinitet som uppmuntras socialt inte överensstämmer med det beteende de upplever att samtyckeslagen föreskriver. Den internaliserade maskuliniteten påverkar hur männen konstruerar sin bild av den sexuella situationen och samtycke. De upplever att samtyckeslagen endast värnar om kvinnors samtycke och anser därför lagen partisk. De konstruerar vidare bilden av den sexuella situationen som en absolut sanning där alternativa tolkningar är felaktiga. Att samtyckeslagen öppnar upp för möjligheten att döma för våldtäkt utan gärningsmannens uppsåt uppfattas därför som rättsosäkert. Känslor av förvirring, orättvisa och lagen som rättsligt problematisk bidrar till en negativ inställning gentemot lagen vilket kan verka emot samtyckeslagens potentiella normbildning.

Nyckelord: Samtycke, samtyckeslagen, sexualitet, könsroller, maskulinitet, symbolisk interaktionism, rollövertagande

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Forskningsfråga och syfte	4
1.3 Tidigare forskning	5
2. Teoretiska perspektiv och begrepp	6
2.1 Symbolisk interaktionism	6
2.1.1 Symbolisk kommunikation och tolkningsscheman	7
2.1.2 Rollövertagande	7
2.2 Könroller och maskulinitet	8
3. Metod	9
3.1 Urval och kontakt med fältet	10
3.2 Utförandet av fokusgruppsamtal	14
3.3 Analysmetod	16
4. Resultat och analys	18
4.1 Pressen att prestera	18
4.2 En man är alltid öppen för sex	22
4.3 Att navigera mellan motsägelsefulla maskuliniteter	23
4.4 En handling säger mer än tusen ord	25
5. Slutsatser och diskussion	29
5.1 Vidare forskning	31
Referenser	32
Bilagor	35
Bilaga 1. Intervjuguide	35

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige har under senare år sett en ökning av anmälda sexualbrott. Män är kraftigt överrepresenterade bland förövarna medan flickor och kvinnor utgör den största andelen bland offren (Brottsförebyggande rådet, 2017). 1 juli 2018 trädde en omarbetad sexualbrottslagstiftning i kraft i Sverige - den s.k. samtyckeslagen. Lagen har kanske i första hand gett effekt i domstol, där den lett till fällande domar var tidigare sexualbrottslagstiftning sannolikt inte hade resulterat i likvärdig dom (Ridderstedt, 2018). Frågan som lämnats obesvarad är ifall lagen även kan fungera brottsförebyggande i det avseende att den påverkar hur människor tänker och agerar kring samtycke i situationer med en potentiell sexpartner. Som Baier och Svensson (2018) påpekar är samhälleliga normer starkare än rättsliga normer, d.v.s. lagar. Det är alltså först när samtyckeslagen uppnår status även som samhälllig norm som den uppnår sin fulla potential i termer av brottsförebyggande åtgärder. Om samhälleliga och rättsliga normer motsäger varandra minskar chansen att de verkar brottsförebyggande (Baier & Svensson, 2018). Kan samtyckeslagen uppnå status som normbildande finns goda möjligheter att förbättra sexualbrottsstatistiken i Sverige.

Till skillnad från tidigare sexualbrottslagstiftning slår samtyckeslagen fast att det är frivillighetens vara eller icke vara som avgör om en sexuell handling klassas som straffbar gärning. Det är enligt 6 kap. 1 § (1962:700)¹ inte längre ett krav att gärningspersonen använt sig av våld, hot eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation för att hen skall kunna dömas

---

¹ **6 kap. Om sexualbrott 1 §** Den som, med en person som inte deltar frivilligt, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år. Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt. En person kan aldrig anses delta frivilligt om

1. deltagandet är en följd av misshandel, annat våld eller hot om brottslig gärning, hot om att åtala eller ange någon annan för brott eller hot om att lämna ett menligt meddelande om någon annan,

2. gärningsmannen otillbörligt utnyttjar att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada, psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation, eller

3. gärningsmannen förmår personen att delta genom att allvarligt missbruka att personen står i beroendeställning till gärningsmannen.

1a § Den som begår en gärning som avses i 1 § och är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt, döms för oaktsam våldtäkt till fängelse i högst fyra år

för exempelvis våldtäkt. Det tidigare kravet på uppsåt har slopats för vissa sexualbrott och ett oaktsamhetsansvar har införts. Oaktsamhetsansvaret innebär att det inte är avgörande ifall den tilltalade hade för avsikt att utföra den brottsliga handlingen för att hen ska kunna dömas till straffansvar. Lagen slår fast att man innan en sexuell aktivitet måste försäkra sig, genom ord eller annan handling, om den andra partens samtycke för att inte göra sig skyldig till brott.

Under hösten 2018 inledde Brottsoffermyndigheten på uppdrag av regeringen kampanjen "Av fri vilja" för att upplysa och informera unga i åldrarna 18-25 år om samtyckeslagen. Som grund för kampanjen genomfördes en Sifo-undersökning kring attityder och kunskap kring lagen. Resultaten visade att 22 procent av männen ställer sig negativa till lagen, medan samma siffra hos kvinnorna är fyra procent (Dahlin, 2018). Undersökningen visade även att det finns en diskrepans mellan könen gällande i vilka situationer samtycke anses föreligga. Männen anser i högre utsträckning än kvinnor att samtycke föreligger i situationer där det i lagens mening inte gör det, exempelvis om man lägger sig naken bredvid någon, om man är i en fast relation, eller om man går hem ihop efter en utekväll. Undersökningen som Brottsoffermyndigheten gjort med hjälp av Kantar Sifo har utgått från 957 insamlade svar från personer i åldrarna 18-25. Resultatet är enligt Brottsoffermyndigheten representativt för befolkningen (Brottsoffermyndigheten, 2019).

1.2 Forskningsfråga och syfte

Syftet med studien är att få kvalitativ förståelse för hur unga heterosexuella män kan uppfatta tillfälliga sexuella relationer och interaktioner med potentiella sexpartners. Studien kommer med hänvisning till detta undersöka ifall samtyckeslagen kan ha potential att verka normbildande för unga män och vilka eventuella hinder som föreligger för att detta skall kunna ske. Denna kunskap kan visa sig värdefull för ett effektivt fortsatt arbete att minska sexualbrott i Sverige. Den forskningsfråga som används är:

- **Hur resonerar unga, heterosexuella män kring sex, samtycke och samtyckeslagen gällande situationer med en kvinna de inte känner men som de önskar ingå tillfällig sexuell relation med?**

1.3 Tidigare forskning

Samtyckeslagen är en ung lag som varit i kraft i mindre än ett år. Givet detta är forskning kring hur lagen fungerat i praktiken i Sverige begränsad. Det material som finns att tillgå begränsar sig till den statistiska utvärdering som Brottsoffermyndigheten gjort samt officiell brottsstatistik över anmälningar, utredningar och domslut. Med anledning av detta finns det kunskapsluckor att fylla gällande samtyckeslagens roll i praktiken och denna studie ämnar fylla en liten del av dessa luckor. Däremot finns det både inom sociologin och andra vetenskaper en stor bredd av forskning kring ämnen såsom sex, sexualitet, samtycke, relationer, könsroller och våldtäkt, vilket alla är ämnen som denna studie delvis berör. Nedan följer en kortfattad redogörelse för en rad sådan forskning.

Bruvik Heinskou (2010) undersöker i sin doktorsavhandling hur samtidens senmodernitet formar hur sexuella möten i Danmark sker. Författaren beskriver hur den specifika situationen har betydelse för hur ett sexuellt övergrepp uppfattas och hur dessa aspekter reflekteras i anmälda våldtäkter i Danmark.

Magnusson och Häggström-Nordin har i sin bok *Ungdomar, sexualitet och relationer* (2009) forskat kring hur unga konstruerar och reproducerar sexualitet och kön, hur dessa kan yttra sig samt vilken betydelse de har för ungdomars utveckling. En bok som mer specifikt handlar om könsrollernas betydelse för sexualiteten är Safilios-Rothschilds (1980) bok *Kärlek, sex och könsroller - medmänskliga attityder i förändring*. Det sociologiska verket söker förklara hur människor konstruerar och delar in varandra i fack, eller könsroller, vilka sedan återspeglas i sexlivet och sexualiteten. Boken ger en beskrivning av hur samhälleliga skiftningar gällande normer och attityder påverkar konstruktionen och reproduktionen av könsroller och sexualitet.

Det finns även litteratur som behandlar sexuellt samtycke. Bland de lite nyare verken på området återfinns Cowlings antologi *Making sense of sexual consent* från 2017. Boken ger en bred bild av frågan om sexuellt samtycke ur en mängd olika vetenskapliga perspektiv och olika specifika kontexter såsom manlig våldtäkt, samtyckets erotik samt samtyckeskvalitet. Om våldtäkt finns också en rad litterära verk, bland annat Mithu Sanyals bok från 2018 *Våldtäkt - aspekter av ett brott* där författaren erbjuder en mycket nyanserad bild av våldtäktsbegreppet. Boken belyser och granskar de föreställningar som finns kopplade till

brottet våldtäkt och vilka problem dessa medför i ett demokratiskt, samtida rättssamhälle. Även Katarina Wennstam åskådliggör och kritiserar de samhälleliga föreställningar om våldtäkten och dess förövare och vilka konsekvenser detta får för såväl offer som samhälle i sin bok från 2004 *En riktig våldtäktsman*.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns en uppsjö av forskning kring de områden min studie intresserar sig för. Däremot har många av verken flera år på nacken och i ett samhällslandskap i ständig social förändring som innebär snabbt skiftande normer kring sex och samlevnad är det alltid aktuellt med uppdaterad forskning på ämnet. För en lag så omdebatterad som samtyckeslagen tycks det ännu mer befogat att tillägna studier specifikt åt att studera lagen och dess betydelse.

2. Teoretiska perspektiv och begrepp

Denna studie intresserar sig för hur individer konstruerar sin uppfattning av omvärlden. Detta kapitel kommer därmed presentera utvalda teorier och begrepp som belyser hur detta kan göras. Herbert Blumers *symboliska interaktionism* och de begrepp som teorin gett upphov till kommer att användas för att analysera en del av materialet. Begreppen syftar ge en teoriantalytisk förklaring till hur den kommunikation som beskrivs mellan deltagarna och deras kvinnliga partners sker och hur förståelse av situationer skapas. Även *könsroll* och *maskulinitet* kommer att redogöras för. Syftet med användandet av dessa två begrepp i analysen är att skapa förståelse för hur deltagarna i studien konstruerar bilden av sig själva och andra.

2.1 Symbolisk interaktionism

Symbolisk interaktion utgår ifrån tre premisser (Blumer, 1986). Den första är att människor agerar gentemot objekt baserat på den mening objektet har för dem. Objekten kan vara alltifrån fysiska objekt till andra människors handlingar. Den andra premissen är att denna mening som objekten besitter inte är naturliga utan socialt konstruerade genom interaktion mellan människor. Viktigt att nämna är att då den mening ett objekt innehar är socialt konstruerad kan betydelsen av objektet se olika ut för olika individer. Vad en specifik handling betyder för en person kan alltså skilja från vad den betyder för en annan. Den sista

premissen är att all mening som olika objekt innehar bearbetas av individen genom en tolkningsprocess. Mening är därmed produkter av social interaktion enligt det symboliskt interaktionistiska perspektivet (ibid). Icke-symbolisk interaktion som jämförelse är när människor instinktivt svarar på en handling utan att tolka handlingens innebörd; detta kan även kallas reflexivt handlande.

2.1.1 Symbolisk kommunikation och tolkningsscheman

Symbolisk interaktionism utgår från att mycket mänsklig kommunikation och förståelse sker med hjälp av användandet av symboler (Blumer, 1986). Människor tillskriver mening till objekt i form av bland annat ord, handlingar och gester. Då denna mening inte finns där naturligt utan konstrueras socialt förvandlas objekten till symboler för underliggande betydelse. Symbolerna används därefter för att skicka och motta budskap. En symbol är alltså någonting vars inneboende mening måste tolkas, och när symbolen tolkas likadant av både sändare och mottagare är kommunikationen framgångsrik. Blumer (1986) talar om *schemes of interpretation* [tolkningsscheman] som verktyg för att tolka mening. Varje människa har ett symboliskt tolkningsschema som hen använder för att förstå och göra sig förstådd av sin omgivning. När liknande tolkningsscheman kring en situation används av människor som interagerar uppstår förståelse och konsensus. Individens tolkningsschema är i ständig utveckling och förändras genom upplevda erfarenheter - det stärks av bekräftelse och justeras av motstridigheter. Blumer (1986) poängterar att då etablerade normer och mönster i samhället existerar enbart på grund av användandet av samma tolkningsscheman så är normerna beroende av människors fortsatta bekräftning av tolkningsschemana för att överleva. Om tolkningarna som upprätthåller ett tolkningsschema förändras av hela eller delar av en social grupp så riskerar normen att kollapsa.

2.1.2 Rollövertagande

För att framgångsrik symbolisk kommunikation ska kunna ske krävs förståelse för den andra partens tolkningar av interaktionen. Enligt Blumer (1986) sker detta genom att parterna i en interaktion tillfälligt intar varandras roller. Rollövertagande syftar till förmågan att tillfälligt bortse från vår egen uppfattning av verkligheten och istället inta någon annans perspektiv (Charon, 2009). Syftet med rollövertagandet är att skapa en uppfattning av hur den andra

personen i interaktionen tolkar situationen och följaktligen ge oss vägledning i hur vi lämpligen bör bete oss. Rollövertagandet innefattar användandet av symboler eftersom rollövertagande handlar om att tillfälligt överta någon annans symboliska tolkningsschema (Blumer, 1986). Symboler kan vara allt ifrån ord till gester, kroppsrörelser och ansiktsuttryck och genom ett framgångsrikt rollövertagande kan vi få en bild av ifall vår egna symboliska tolkningsschema skiljer sig från andras och följaktligen ifall vi uppfattar symboler på olika sätt. Genom att inta en annans perspektiv kan vi se oss själva objektivt och därigenom exempelvis förstå när vi beter oss fel och när vi beter oss rätt i en given situation. Rollövertagandet är därför enligt Blumer (1986) essentiellt för framgångsrik symbolisk kommunikation.

2.2 Könroller och maskulinitet

Inledningsvis i detta avsnitt behövs en definiering göras gällande skillnaderna mellan begreppen kön och könsroll. Kön syftar till de biologiska egenskaper en människa föds med och som definierar individen fysiologiskt som man eller kvinna. Könsroll å andra sidan är de kulturella och sociala föreställningar som knyts till respektive kön och är inte en naturlig följd av någon biologisk skillnad (Connell, 2008). Könsrollen är socialt konstruerade och påverkas av sociala processer vilket gör att den kan skifta över tid. Historiskt sett har dock normativt maskulina män ofta erhållit högre social status än normativt feminina män. Maskuliniteten är enligt Connell (2008) den manliga könsrollen internaliserad i individen. Forskning visar att internaliseringsprocessen av könsrollen påbörjas redan i ung ålder och att unga vuxna är starkt influerade av könsrollerna i sin vardag (Thorne, 1993). Överträdelser reageras på och kan bestraffas med exempelvis social utfrysning, särskilt bland yngre åldrar såsom tonåringar och unga vuxna (ibid).

Könsrollerna byggs upp delvis kring sexualitet och sexualiteten blir således ett verktyg för att positionera sig som manlig respektive kvinnlig (Kulick, 2003). Herz och Johansson (2011) beskriver hur mannens sexualitet framförallt historiskt men även i nutid betraktas som något statiskt snarare än dynamiskt. Maskulina män definieras sexuellt utifrån ett aktörskap, en dominerande sexualitet till skillnad från kvinnans dominerade. Författarna skriver hur mannen som sexuell varelse ofta målas upp som en aktiv, rationell individualist som alltid är villig att ha sex (ibid). Att leva upp till detta förväntade beteende hjälper

mannen att positionera sig som maskulin och allt beteende som inte passar in stjälp maskulinitetsprojektet. Att aldrig säga nej till sex är en del i att producera mannen som ett sexuellt subjekt och det är därmed att undergräva sin egen manlighet att avböja sexuella inviter från en kvinna. Mannens sexualitet har polariserats gentemot kvinnans, som uppmålats som en passiv sexualitet vars uppgift är att vara vacker och låta sig styras av mannen i den sexuella akten (ibid). Enligt Kulick (2003) förväntas kvinnan på ett kulturellt och socialt plan ofta vara mer selektiv med när och med vem hon har sex och hon är inte skyldig att uppge några skäl till avvisandet av manliga sexuella inviter. De olika konstruktionerna av könens sexualitet kan enligt Herz och Johansson (2011) ses som en samhällelig norm. Polariseringen av manlig sexualitet som aggressiv och förtryckande och kvinnlig sexualitet som sårbar och ömtålig bidrar till föreställningen om män som de ständiga förövarna och kvinnor som ständiga offren för sexuellt våld. När det gäller sexuellt våld mot vuxna män finns samhällliga föreställningar att det nästintill är omöjligt. Dessa föreställningar baseras på bilden av mannen som en sexuell varelse som aldrig tackar nej till sex. Frågan om mäns samtycke är alltså inte aktuell i samma utsträckning som frågan om kvinnans, på grund av den av samhället vedertagna föreställningen om mannens samtycke som statiskt och självklart (ibid).

3. Metod

Denna studie utgår ifrån ett socialkonstruktivistiskt ramverk. Gemensamt för perspektiv och begrepp inom socialkonstruktivismen är att de definierar mänsklig verklighet som socialt konstruerad snarare än som en definitiv, objektiv sanning (Berger & Luckmann, 1991). All mening och förståelse av världen konstrueras genom att samlade erfarenheter skapar en bild av verkligheten. Denna bild är individuell för den enskilda människan men den påverkas av omgivningen och interaktionen med andra (ibid). Denna studie försöker belysa hur unga män konstruerar sin bild av verkligheten kring sex och samtycke med hjälp av personliga tolkningar av sociala symboler. För att kunna undersöka detta har studien utgått från ett kvalitativt tillvägagångssätt att samla in material, då kvalitativa undersökningar lämpar sig bra till studier av individers livsvärldar (Wibeck, 2010). Genom samtal i fokusgrupper vill studien skapa en bild av hur individerna konstruerar sin bild av verkligheten. Följande kapitel kommer redogöra för studiens metodologiska tillvägagångssätt samt argumentera för de val

som gjorts. Det som kommer att presenteras och diskuteras är dels vilket urval som gjorts gällande deltagare till studien, samt hur kontakten med dessa sett ut. Kapitlet kommer även redogöra och argumentera för utförandet av fokusgruppen, såväl som för vilka frågor till fältet som varit av vikt och intresse för studien. Det kommer löpande genom kapitlet reflekteras kring de etiska aspekter som urvalet och studien för med sig. Avslutningsvis kommer det sista avsnittet i detta kapitel behandla vilken analysmetod som använts för att bearbeta insamlat material, samt reflektera och argumentera för dess styrkor och svagheter.

3.1 Urval och kontakt med fältet

Varje år publicerar Brottsförebyggande rådet [Brå] rapporter kring aktuell brottsstatistik i Sverige. När det gäller sexualbrott (samlingsbegrepp för brotten våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp, sexuellt utnyttjande m.fl.) visar statistiken att anmälningarna ökat avsevärt sedan 2015. Under 2017 anmäldes cirka 22 000 sexualbrott till polisen, en ökning med 1 700 brott jämfört med 2016 (Brå, 2017). Över 90 procent av anmälda våldtäkter 2017 utgjordes av våldtäkt mot en kvinna och i 98 procent av de anmälda sexualbrotten är den misstänkte av manligt kön. Sexualbrott är följaktligen en brottskategori där kvinnor är överrepresenterade bland offren och män bland förövarna. Med sexualbrottsstatistiken som bakgrund har studien ämnat genomföras utifrån ett manligt, heterosexuellt perspektiv och jag har därför valt att endast inkludera just heterosexuella män i urvalet. Tilläggas bör att en studie som behandlar frågan ur ett homosexuellt perspektiv inte vore vetenskapligt ointressant, men fokuset för just denna studie är heterosexuella män.

Utöver att vara heterosexuella män är deltagarna i studien även sexuellt aktiva. De har haft en eller flera tillfälliga sexuella partners (t.ex. s.k. *one night stands* eller andra svårdefinierade sexuella förbindelser) efter att samtyckeslagen trätt i kraft. Att deltagarna är eller har varit sexuellt aktiva utanför en långvarig relation är en förutsättning som förhoppningsvis förenklar och främjar en diskussion präglad av konkreta exempel utifrån deltagarnas egna erfarenheter. I en fast kärleksrelation kan uttrycken för sexuellt samtycke se mycket annorlunda ut jämfört med motsvarigheten utanför fasta relationer och denna studie har valt att fokusera på den senare gruppen. Det vore intressant att undersöka frågor gällande samtycke bland par som är i en långvarig sexuell relation men det är inte fokuset för denna studie.

Som Denscombe (2018) beskriver så är bekvämlighetsurval något som i varierande grad präglar så gott som alla urvalsprocesser. Ett bekvämlighetsurval har gjorts i denna studie i den bemärkelse att deltagarna består av personer som varit lättillgängliga. Med lättillgängliga menas att de bor i närheten av forskningsorten och varit enkla att ta kontakt med. Personerna uppfyller alla kriterier som eftersöks för att besvara forskningsfrågan och det har därför tett sig ologiskt att göra ett annat urval som skulle inneburit större resursåtgång. Bekvämlighetsurval bör inte utgöra studiens huvudsakliga urvalsstrategi utan fungera sekundärt i relation till en annan (Denscombe, 2018). Det urval som studien använt sig av primärt utöver bekvämlighetsurvalet är ett snöbollsurval. Mejlkontakt har upprättats med en person som jag visste uppfyllde kriterierna för det som eftersökts men som jag inte personligen känner. Jag blev tipsad om honom genom en vän och fick på så sätt tillgång till hans kontaktuppgifter. Efter att han visat intresse har han tillfrågats ifall han känner till fler som också är relevanta och som kan tänka sig ställa upp i studien. Genom den ursprungliga kontakten upprättades kontakt med ytterligare två personer i rätt målgrupp. På detta vis har en grupp som passar studiens syfte relativt enkelt och snabbt tagits fram. Snöbollsurvalet fungerar enligt Denscombe (2018) ofta bra i samband med mindre urval av explorativ art och därför resonades att den borde fungera bra i denna studie.

Som i de flesta studier har även denna en rad etiska dilemman att diskutera kring. Först och främst är det av stor vikt att deltagarna känner sig trygga med att delta. Denna trygghet har försökt säkerställas genom att redan från start vara mycket tydlig med vad studien har för syfte och vilka ämnen som kommer behandlas under samtalet. Då studien berör ämnen som kan uppfattas vara av känslig karaktär har deltagandet skett med vad Wibeck (2010) kallar informerat samtycke. Genom att ge en tydlig och ärlig beskrivning av studien i förhand ges deltagarna möjlighet att göra en väl genomtänkt bedömning av ifall de önskar att ställa upp. Deltagarna har i förhand fått läsa igenom och skriva under ett formulär som redogör både för eventuella risker med deltagandet samt vilka rättigheter som varje deltagare har. Möjliga risker med deltagande innefattar saker såsom att deltagarna får reda på intima saker om varandra, och att samtalet spelas in och transkriberas och på så sätt dokumenteras. Deltagarna har på basis av informationen fått skriva på ett formulär för informerat samtycke som visar att de är fullt införstådda på vad studien handlar om, vad som förväntas av dem samt vilka rättigheter de har och att de ger sitt samtycke till detta. Formuläret har uttryckligen förmedlat att en påskrift *inte* innebär att deltagarna inte får lov att

dra sig ur närhelst de önskar, samt att de utan att uppge anledning kan avstå att besvara vissa frågor. Detta för att respektera och visa hänsyn till deltagarnas integritet och inte inkräkta på deras person på ett sätt som inte upplevs okej för dem (Wibeck, 2010). Som Wibeck (2010) vidare skriver så är fokusgrupper en intervjumetod som sker mer på den individuella deltagarens villkor jämfört med individuella intervjuer. Formatet ger varje deltagare möjligheten att i diskussioner gällande ett för honom särskilt känsligt område undvika att uttala sig utan att det nödvändigtvis påverkar den pågående diskussionen och ansågs därför vara lämpligt för denna studie.

Då studiens syfte inriktar sig på unga män har en första avgränsning på åldrarna 18-25 gjorts. Åldersspannet har valts för att det är dessa åldrar som brukar definieras "unga vuxna" samt att det är den åldersgrupp som Brottsoffermyndigheten riktar sig mot i kampanjen "Av fri vilja". Studien fokuserar på just gruppen unga *vuxna* män också av den anledningen att en studie innefattande icke-myndiga killar hade inneburit för ändamålet onödigt etisk problematik och följaktligen mer tidsresurser.

Urvalet har homogeniserats i termer av utbildningsnivå, klass och etnisk bakgrund. Deltagarna studerar vid tidpunkten för studiens genomförande vid universitet och är av medelklassbakgrund med svenskfödda föräldrar. Anledningen till att homogenisera dessa faktorer är för att homogenitet bidrar till ökad tillit inom gruppen, vilket följaktligen främjar diskussionen (Olsson & Sörensen, 2007). Genom att homogenisera urvalet i termer av ålder och socioekonomisk bakgrund ökar intimitet såväl som samförstånd vilket gynnar gruppdiskussionen (Wibeck, 2010). Exempelvis hade olika utbildningsnivåer på deltagarna kunnat resultera i en icke önskvärd hierarki bland deltagarna som minskat tilliten dem emellan. Jag är medveten om att ett annat urval i termer av utbildningsnivå, klass och etnisk bakgrund hade kunnat göras och att ett annorlunda val inte varit ointressant ur ett forskningsperspektiv. Den främsta anledningen till att ett bekvämlighetsurval gällande dessa faktorer tillämpats är främst för att en avgränsning var tvungen att göras av hänsyn till studiens omfattning och det var detta urval som var mest lättillgängligt för mig som forskare. Att jag som moderatör i fokusgruppsamtalet har liknande kulturell bakgrund som deltagarna kan dessutom vara positivt för diskussionen, och följaktligen även för studiens resultat, eftersom det kan underlätta för deltagarna att känna samhörighet med moderatören (Wibeck, 2010). Eventuell kritik mot det snäva urvalet är givetvis att resultaten inte kan anses generaliserbara på den större populationen men då detta inte är studiens syfte bör det inte

utgöra någon svaghet för studiens reliabilitet. Någon närmare information gällande deltagarna i termer av exempelvis exakt ålder eller bostadsort kommer inte att ges med hänsyn till deras anonymitet.

Av hänsyn till studieämnets känsliga karaktär och vikten av tillit inom fokusgruppen har endast män som känner varandra sedan tidigare inkluderats i urvalet. Detta faktum har bidragit till lämpligheten med att använda det snöbollsurval som tillämpats för att hitta deltagare. Förhoppningen är att tryggheten och tilliten som deltagarna känner till varandra minimerar risken att intressant information går förlorad för att alla inte vågar komma till tals eller uttrycka sina verkliga åsikter (Olsson & Sörensen, 2007). Risken att detta urval kan ha omvänd effekt på samtalet, det vill säga att deltagarna just *på grund* av att de känner varandra inte vågar uttrycka sig fullt ut, har noga övervägts. Som Wibeck (2010) menar så är en möjlig risk med fokusgrupper att deltagarna på grund av upplevt gruppträck eller påtryckningar från övriga deltagare undviker att säga vad de tänker vilket påverkar studiens reliabilitet negativt. Särskilt när det handlar om känsliga ämnen finns risken att deltagarna utelämnar värdefull information på grund av blyghet, rädsla eller andra upplevda hot. Halkier (2010) beskriver hur denna typ av sociala kontroll deltagarna emellan kan förhindra att viss information kommer till uttryck under samtalet men att denna risk förekommer även vid exempelvis individuella intervjuer. Det har gjorts både ett övervägande innan och en utvärdering efter det att fokusgruppssamtalet genomförts gällande detta dilemma. Deltagarna berättade efter samtalet att det var bra att de kände varandra då de annars inte hade varit lika utförliga och ärliga i sina svar, samt att de annars förmodligen låtit bli att berätta vissa saker. Detta i kombination med det intryck av stämningen och atmosfären i gruppen under samtalet jag som moderator uppfattade ledde till bedömningen att de positiva effekter på samtalet som aktuellt urval resulterade i överskuggade eventuella negativa effekter.

Det har varit av stor etisk vikt att så gott det går säkerställa deltagarnas anonymitet för att skydda dem mot eventuella psykiska risker ett deltagande kan medföra. Den blankett för informerat samtycke som varje deltagare fått skriva på har tydligt konstaterat att det inte är tillåtet att lämna ut information om övriga deltagare till utomstående och förhoppningsvis tar deltagarna detta på allvar. Det finns dock alltid en risk att detta löfte inte hålls vilket gör att jag som forskare inte helt och fullt kan garantera deltagarna full anonymitet. Som Halkier (2010) menar så är det av stor etisk vikt att som forskare hålla vad som lovats till studiedeltagarna. Det är därför olämpligt att ge löften som inte med hundra procentig säkerhet

går att hålla, varav en sådan är löftet om fullständig anonymitet. Det som har kunnat göras är däremot att utlova full konfidentialitet från forskarens sida (Wibeck, 2010). Denna konfidentialitet uppnås genom att jag som forskare har försäkrat deltagarna om att all data kommer att hanteras konfidentiellt och inte ses av utomstående. I transkriberingen såväl som i själva studien har deltagarnas verkliga identiteter bytts ut mot fiktiva namn och övrig information som kunnat ge ledtrådar om deltagarnas identitet har ändrats eller plockats bort.

Deltagarna har meddelats om när studien kommer att publiceras och som tack för deltagandet har varje deltagare erbjudits varsin kopia på den färdiga rapporten.

3.2 Utförandet av fokusgruppsamtal

Studien har baserats på data insamlat från samtal med en fokusgrupp. Fokusgrupper är när en liten grupp människor sammanförs för att diskutera ett bestämt ämne och producera diskussion kring attityder, uppfattningar och känslor kring detta ämne (Denscombe, 2018). Då studien intresserar sig för just åsikter, attityder och resonemang bedömdes att fokusgrupper är ett bra sätt att nå önskvärd information. I fokusgruppen är det deltagarna och deras samtal kring det bestämda ämnet som är i fokus och forskaren själv har en mer passiv roll som åhörare och moderator. Moderatoren ska vara en aktiv lyssnare och endast ingripa ifall samtalet dör ut eller ifall diskussionen spårar iväg för mycket (Halkier, 2010). Att forskaren har en relativt liten roll minskar risken att forskarens förkunskaper om ämnet påverkar samtalet och därmed resultatet. Informationen som eftersöks hade troligen gått att få fram på andra vis, genom exempelvis individuella intervjuer. Anledningen till att fokusgrupper valdes framför intervjuer är för att främja en mer utförlig och detaljerad diskussion, vilket hade kunnat hämmas av den eventuella intervjuareffekt jag som kvinnlig intervjuare haft på en manlig intervjuperson i samma ålder i en individuell intervju. Moderatorns ålder och kön är båda saker som kan påverka studiens reliabilitet och förhoppningen är att en fokusgrupp minskar effekten av dessa två faktorer (Wibeck, 2010). Den tillit som hade behövts byggas upp för att undvika för intervjupersonen obehagliga känslor och därmed korta undvikande svar hade varit en mycket tidskrävande process för en småskalig studie som denna. Förhoppningen är att den trygghet som deltagarna finner hos övriga medlemmar i fokusgruppsamtalet överskuggar den eventuella blyghet som upplevs gentemot en kvinnlig moderator. Fokusgrupper är även tidsbesparande i det avseende att det

under samma timme som en enda individuell intervju går att få fram flera olika personers sätt att se på samma ämne. Som Olsson och Sörensen (2007) skriver så är syftet med samtalet inte nödvändigtvis att nå en slutsats eller konsensus utan att lyfta fram en bredd av resonemang och åsikter, något som går väl i linje med vad denna studie syftar att uppnå.

Antalet deltagare i fokussamtalet har varit tre stycken utöver moderatorn. I studier som behandlar känsliga ämnen menar Halkier (2010) att det är en fördel att ha en mindre grupp då större grupper riskerar att skapa en otrygg miljö och minska engagemanget hos de enskilda deltagarna. I en liten grupp ges alla deltagare chans att ta plats och göra sin åsikt hörd och behöver i mindre utsträckning konkurrera om ordet. Som Wibeck (2010) skriver är en grupp om tre personer fördelaktigt då ögonkontakt och mindre fysiskt avstånd mellan deltagarna ökar samhörigheten inom gruppen. Samhörighet påverkar vidare upplevd trygghet vilket är en viktig förutsättning för denna undersökningens fruktsamhet. Riskerna med en mindre grupp är att de är mycket känsliga för eventuella avhopp och att de riskerar att bli fattiga på nyttig information (Halkier, 2010). I denna studie skedde inga avhopp från deltagarnas sida och uppfattningen är att samtalet var framgångsrikt i termer av att producera användbart och relevant material vilket resulterar i slutsatsen att en mindre fokusgrupp fungerade bra till denna studie.

För att samla in empirin har de enligt mig viktigaste temana för att utforska ämnet valts ut och på basis av dessa har de diskussionsfrågor som intervjuguiden utgörs av formulerats. Genom att se till att intervjuguiden förhåller sig till forskningsfråga och syfte stärks studiens validitet, det vill säga att studien undersöker det som planerats undersökas. De viktigaste frågorna till fältet är de som behandlar hur unga män ser på och resonerar kring det egna beteendet i interaktionen med en kvinna de vill ingå sexuell relation med. Även frågor gällande vilka förväntningar de tror att kvinnan har på deras beteende i samma situation har ställts. Vidare innefattas frågor som handlar om hur männen ser på rollfördelningen i den sociala kontext som uppstår innan/under en (potentiell) sexuell relation med en kvinna och hur en idéell sådan interaktion ser ut. Därefter har frågor som rör samtycke, att skicka och ta emot sexuella "signaler" samt hur viktigt samtycke är introducerats. Avslutande ställs frågor som rör samtyckeslagen mer specifikt, hur männen ställer sig till lagen och ifall den resulterat i tankar hos dem själva. Frågorna är utformade för att nå kunskap om hur männen tänker kring situationer av sexuell art med tillfälliga partners i allmänhet och i termer av samtycke i

synnerhet. Genom att få fram data om detta bör en analys och slutsats i linje med forskningsfrågan vara genomförbar.

Fokusgruppssamtalet har skett i semistrukturerad form, vilket inneburit att en intervjuguide med diskussionspunkter förberetts men att det har funnits möjlighet för flexibilitet gällande ordningsföljd, tolkning och utveckling av tankar (Denscombe, 2018). Syftet med detta har varit att få igång en djupare diskussion och uppmuntra till fri tolkning av frågorna. De flesta diskussionspunkterna har formulerats som hur-frågor och följts upp av följdfrågor och uppmuntran till att ge konkreta exempel, exempelvis “hur kan en signal för samtycke se ut?”². Att ställa hur-frågor snarare än varför-frågor är enligt Becker (2008) en bra teknik för att undvika att personer upplever sig påhoppade eller ställda mot väggen och bör alltså lämpa sig bra i diskussion kring det känsliga ämne som denna studie behandlar. Vissa av de förberedda frågorna behövde aldrig ställas då svar på dem kom upp naturligt under samtalets gång. Intervjuguiden visade sig användbar för att starta upp diskussionen och för att driva på samtalet när det blev tyst en längre stund samt i slutet av samtalet för att säkerställa att alla intresseområden täckts. Hur-frågorna har underlättat genom att uppmuntra till detaljerade resonemang utan att avkräva något “rätt” svar, vilket öppnat upp möjligheten att få fram värdefull information jag som moderator inte tänkt på själv (Becker, 2008).

3.3 Analysmetod

Analysen har varit av tolkande och tematisk art. Målet har varit att tolka underliggande mönster och teman i materialet för att skapa en alternativ förståelse för problemet snarare än en definitiv, allmängiltig slutsats. Återkommande innehåll kan anses utgöra kärnan i materialet och är därmed viktigt för studiens resultat (Rennstam & Wästerfors, 2015).

Analysarbetet har skett i enlighet med vad Rennstam & Wästerfors (2015) förespråkar, nämligen sortering, reducering och argumentation. Då analysen skett induktivt, d.v.s. utan förutbestämda hypoteser, skedde den första sorteringen för att lösa vad Rennstam & Wästerfors (2015) kallar för “kaosproblemet”. En initial sortering av materialet har gjorts för att skapa en inledande överblick. Transkriptionen har lästs igenom och de delar av samtalet som berör samma ämnen har delats upp och getts preliminära, breda namn såsom *Om att vara aktiv* och *Om att uppfatta signaler*. Detta första steg i analysprocessen som

---

² För fler exempel, se bilaga

Barbour och Kitzinger (1998) kallar för indexing skall särskiljas från explicit kodning. De index-rubriker som konstrueras i detta skede är varken slutgiltiga eller permanenta utan fungerar som möjliga tolkningar av mönstren som hittats. Syftet med denna initiala indexing är för att skjuta upp fastställandet av de slutgiltiga koderna och främja inklusivitet av så mycket relevant information som möjligt. Genom att på detta vis motarbeta att viktig information frånses redan i ett förstadie av materialbearbetningen underlättas en senare analys (ibid). Att en första sortering sker förutsättningslöst är fördelaktigt då det syftar till att minimera negativ effekt av forskarens förkunskaper eller fördomar på tolkningen av materialet. Strategin lämpar sig för denna studie då det inte fanns någon tydlig bild av vilket resultat materialet kunde ge. Efter den initiala sorteringen har en selektiv kodning genomförts där jag aktivt letat efter de initiala teman som uppmärksammats och som är intressanta för studiens syfte. Dessa koder har därefter namngivits med slutgiltiga etiketter vilka redogörs för i kapitel fyra.

Efter sorteringen har en reducering gjorts med syfte att komprimera materialet för att lättare kunna återge det i senare analys. Reduceringen går ut på att välja ut utdrag som exemplifierar datan på ett rättvist och tydligt sätt (Rennstam & Wästerfors, 2015). Reduceringen har gjorts genom att exempel som jag anser synliggör ett fenomen så uttryckligt som möjligt plockats fram medan svagare exempel skalats bort. Argumentationen har bestått av att tillämpa teoretiska förklaringar på de teman som valts ut som centrala för studiens syfte. Genom att göra detta definieras det empiriska materialet på ett vetenskapsteoretiskt sätt och är en metod för att försöka övertyga läsaren om att de tolkningar som forskaren gjort är de riktiga tolkningarna (ibid).

Syftet med att använda denna analysmetod har varit att försöka precisera essensen av det insamlade materialet och genom att placera dem i en socialkonstruktivistisk kontext underlätta en vetenskaplig analys av ett från början brokigt, icke-teoretiskt material. Svagheten med metoden är att det från start är svårt att veta vad som bör läggas vikt vid, och en analys av detta slag kräver tid och flera genomläsningar av datan. Men som Rennstam och Wästerfors (2015) påpekar är det av vikt att "umgås" med sitt material på detta vis för att kunna göra originella och meningsfulla tolkningar av datan.

4. Resultat och analys

Inledningsvis i detta kapitel behöver en sak klargöras gällande samtycke. Både min egen data såväl som Brottsoffermyndighetens undersökningsresultat pekar på att fenomenet samtycke inte går att förstås uteslutande utifrån den faktiska sexsituationen. Unga män kan uppleva att samtycke inte bara ges vid själva samlaget utan att tecken för samtycke kan ske flera timmar innan ett samlag, exempelvis genom att man går hem ihop efter en utekväll. Därför kan fokus inte enkom ligga på den sexuella akten och den kommunikation som sker där. Bakomliggande faktorer som inte är synliga i sexakten spelar roll för hur samtycket upplevs och konstrueras. Underliggande föreställningar om mäns och kvinnors respektive roller påverkar både samlaget och den interaktion som föranleder det. Ett bredare perspektiv har därför tillämpas för att beskriva fenomenet samtycke utifrån unga mäns uppfattning på ett rättvist sätt. Det första avsnittet i detta kapitel kommer tillämpa ett sådant bredare perspektiv och samtycke som begrepp berörs därför inte förrän i senare avsnitt.

I följande kapitel presenteras undersökningens resultat. Resultatet kommer löpande att analyseras med stöd av de begrepp som beskrivits i kapitel två. Resultatet innehåller sammanfattningsvis fyra teman: 1) Pressen att prestera 2) En man är alltid öppen för sex 3) Att navigera mellan motsägelsefulla maskuliniteter 4) En handling säger mer än tusen ord.

4.1 Pressen att prestera

Ett första genomgående tema i materialet kan förstås utifrån begreppen könsroller och maskulinitet (Connell, 2008; Herz & Johansson, 2011; Kulick, 2003). Deltagarna har tydliga, om än till viss del omedvetna, föreställningar om kvinnor och mäns respektive roller i det sociala samspelet runt en sexuell situation med en ny partner. Med omedvetna syftas på att deltagarna inledningsvis i samtalet alla ger uttryck för att jämställdhet på detta plan är önskvärt. De menar att tjejer idag är bra på att ta för sig och att detta underlättar för dem själva när de är intresserade av någon. På frågan om hur de menar att det underlättar svarar Viktor:

“alltså man vill ju bara att det ska vara jämnt”

Detta utdrag är ett av flera exempel där deltagarna explicit ger uttryck för en önskan om jämställdhet mellan dem själva och kvinnan de är intresserade av. De menar att det ska vara lika mycket bådas ansvar att se till att rätt saker händer i interaktionen. De medger dock i efterhand att det oftast är så att det är killen som måste ta det första steget för att inleda exempelvis samtal på en nattklubb eller initiera den första kroppskontakten när man väl kommit hem. Tjejens ansvar uttrycks som att hon, ifall hon är intresserad tillbaka, skall:

“Hon ska göra sin del liksom, göra sig tillgänglig och visa sig öppen och mottaglig för fysisk beröring”

De menar att det finns förväntade beteenden från både mannen och kvinnan och att det är bådas ansvar att uppfylla sin del av det oskrivna avtalet. Däremot ser dessa två beteenden inte likadana ut, utan innefattar olika typer av handlingar baserat på respektive kön. Det mest förekommande exemplet som deltagarna beskriver är att det nästan uteslutande är mannen som förväntas upprätta den inledande kontakten som sedan får saker att rulla vidare. Här uppvisar männen vad Herz och Johansson (2011) beskriver som traditionellt manligt respektive kvinnligt sexuellt beteende. Männen målar upp sig själva som aktörer som tar kommando och beskriver hur kvinnans roll är att antingen avböja inviterna eller besvara dem. Uppdelningen av kvinnliga respektive manliga handlingar synliggörs ytterligare genom att deltagarna flertalet gånger ger uttryck för att ett motsvarande manligt beteende hos en kvinna upplevs som uppseendeväckande på ett negativt vis. Emil berättar om en händelse som han var med om nyligen. Vid tillfället hade kvinnan ifråga upprättat den första kontakten, hon inledde en konversation och dansade nära och som Emil uttrycker:

”/.../ så börjar hon dansa, alltså verkligen såhär astydligt, ville bara stöta på mig ashårt”

Reaktionerna från de andra två deltagarna på Emils berättelse var att de upplevde berättelsen som chockerande. Som Viktor uttrycker det:

“Shit vad sjukt!”

På frågan om han tyckte att kvinnans beteende i den här situationen var önskvärt svarade Emil nekande, att han upplevt situationen som jobbig. Noteras bör att kvinnan i Emils berättelse handlat precis så som deltagarna beskriver att de själva handlar när de visar intresse för en kvinna i nattklubbsmiljö. Situationen kan tolkas beröra en kvinna vars beteende uppfattades som uppseendeväckande på grund av att hon bröt mot de oskrivna regler, de bestämda könsroller, som män respektive kvinnor skall förhålla sig till och på så sätt upplevdes som påträngande och störande. Deltagarnas uttryckta önskan om jämställdhet skulle därför kunna förstås som att de med jämställdhet menar att kvinnan ska hålla sin del av det sociala avtalet kring traditionella könsroller genom att respondera på mannens försök till kontakt, inte att hon skall handla på det sätt som männen själva brukar handla på.

Vidare beskriver deltagarna hur de upplever en press på sig som män i interaktionen, en press som kan kopplas till en internaliserad maskulinitet. När vi pratar om vad målet med en tillfällig sexuell relation är beskriver de hur de känner att de har ett särskilt ansvar när de går hem ihop med någon. De beskriver hur det självklart finns en önskan att få uppleva sexuell njutning för egen del men är tydliga med att påpeka att det viktigaste är att kvinnan upplever samlaget som njutningsbart och bra. På frågan för vem de menar att sexet ska vara bra för svarar Emil:

“Bra för henne. Bara. Enbart bra för henne”

De berättar hur de upplever en stor press på sig själva att se till så att samlaget uppfyller de krav och förväntningar de tror kvinnan har på dem, och beskriver hur deras egen njutning är försumbar i jämförelse. Alla är överens om att det viktigaste är att kvinnan upplever samlaget som lyckat och ifall de får välja mellan sin egen njutning eller kvinnans instämmer alla i att det är kvinnans upplevelse som är det viktigaste för att samlaget ska anses vara lyckat. Viktor berättar:

“Hon har mindre skuld och då har man mindre press på sig. Då kan man bara ah nice, för det är så mycket press just på att man ska göra sexet bra”

Tomas instämmer:

“Om vi ska gå hem ihop, då har jag ett ansvar att det här ska bli nice, mer än vad hon har tycker jag”

De beskriver hur de ibland kan må dåligt dagen efter för att de känner att de var de enda som upplevde samlaget som bra och att de då känner sig misslyckade. På frågan om de tror att kvinnor upplever någon slags liknande press svarar de att de tror att hon känner en annan typ av press, och ger exemplet att hon kan känna press på sig att vara fin och snygg. De nämner inte att de tror att kvinnan upplever något av den press som deltagarna själva upplever gällande de egna handlingarna eller den egna prestationen under samlaget.

Den tolkning som kan göras av ovanstående sekvens är att de förväntningar de har på sig själva att vara den aktiva parten resulterar i ett upplevt ansvar att prestera och leverera bra sex till den passiva partnern. Deltagarna upplever att de har en manlighetsnorm att leva upp till och att de är misslyckade om de inte lyckas med detta. Den press de tror att kvinnan upplever stämmer väl överens med den kvinnliga könsroll som Herz och Johansson (2011) beskriver, där kvinnans uppgift som sexuell varelse är att vara passiv och attraktiv. Genom resonemangen som beskrivits ovan målar deltagarna upp bilden av sig själva som maskulina subjekt vars ansvar är att vara aktiva och kvinnor som ett feminina objekt vars ansvar är att förbli passiva. På grund av denna rollfördelningen är det mannens ansvar att se till att samlaget blir lyckat vilket skapar press hos dem. Att gå emot de föreskrivna sociala reglerna att vara den aktiva vore att underminera den egna maskuliniteten, då maskulinitet delvis byggs upp kring sexualitet (Kulick, 2003). Deltagarna berättar hur de upplever den egna könsrollen som ofördelaktig och orättvis, då den genererar stor press på dem själva att prestera medan kvinnan alltid går utan skuld. Denna upplevda orättvisa till trots blir de chockade och obekväma när kvinnan visar sig mer aktiv och tar över rollen som det handlande subjektet i situationen. De verkar inte själva vara medvetna om den paradox de ger uttryck för genom att både kritisera den egna könsrollen och det upplevda ansvar som medföljer och samtidigt ställa sig motvilliga till att kvinnan övertar en del av detta ansvar. De ger explicit uttryck för att de vill att det ska råda jämställdhet i interaktionen, medan de implicit uttrycker att total jämställdhet är icke-önskvärd. Det kan tolkas som att de tilltalas av idén jämställdhet i teorin men att en total jämställdhet i praktiken står i för stor kontrast till den internaliserade maskuliniteten.

4.2 En man är alltid öppen för sex

Genomgående i materialet verkar alla deltagare vara överens om att samtyckeslagen uppfattas som en attack mot män i synnerhet och att kvinnor inte berörs av lagen och dess effekter. De upplever att kvinnors handlingsutrymme inte påverkas av samtyckeslagen på samma sätt som mäns. Tomas förklarar:

“Oavsett hur den [lagen reds.anm] är formulerad så känner sig killar mycket mer attackerade av den än vad tjejer gör /.../ så när det kommer en lag om det så är det alltså killarna som får någon form av, alltså såhär “det här är mot er”.”

Deltagarna upplever att samtyckeslagens målgrupp är män och att den finns till för att försvara enbart kvinnors rätt till samtycke och mäns skyldighet att försäkra sig om detta. På frågan ifall de tror att lagen har någon betydelse för hur kvinnor tänker och agerar så svarar de nej. Emil säger:

“Det känns nästan som att alla bara universellt accepterat att samtyckeslagen är till för att killar ska fråga”

Deltagarna beskriver hur de tror att kvinnor inte påverkas av lagen och att kvinnor inte tänker på lagen som något som gäller dem också. De verkar anse att samtyckeslagen därmed är orättvis. Att samtycke bara gäller kvinnor kopplar deltagarna till förväntningen på män att alltid vara sugna och villiga att ha sex. Tomas säger:

“Man har ju förväntningarna på sig som kille att typ att alltid vara kåt, man ska vilja som kille, det är en förväntning liksom”

Deltagarna menar att de upplever att de inte kan säga nej till sex om det erbjuds på grund av en upplevd förväntning på dem som män att alltid vara villiga. Detta överensstämmer med Herz & Johansson (2011) beskrivning av hur mäns samtycke ofta marginaliseras genom föreställningen att män alltid är öppna för sex. Deltagarna uppvisar själva en marginalisering av det egna samtycket. Exempelvis så pratar deltagarna under hela samtalet uteslutande i termer kvinnans samtycke, aldrig sitt egna. De påpekar att de gånger de haft sex fastän de inte

varit sugna inte påverkat dem negativt. När samtalet berör dessa situationer skämtas det ofta bort och anses inte vara ett särskilt allvarligt ämne. De beskriver hur de som män förväntas alltid vara sugna på sex samtidigt som de har full respekt för när kvinnan inte vill. På detta vis upplever de att kvinnan har större valmöjlighet gällande när hon vill eller inte på ett sätt som de själva inte har. Detta stämmer överens med det Kulick (2003) beskriver som ett samhällsövergripande fenomen gällande mannen som sexuellt subjekt som alltid är villig. Kvinnor, till skillnad från män, tillåts en större selektivitet gällande när och med vem de har sex. Deltagarna verkar inte uppleva detta faktum som ett problem eller något som de vanligtvis reflekterar kring. Detta kan förstås som att deltagarna omedvetet, genom internaliserade maskulinitetsnormer, inte anser att de har möjligheten att avstå sex om det erbjuds då det vore att underminera den egna maskuliniteten. Att situationerna där de haft sex trots att de inte velat inte tas på allvar kan tyda på att deltagarna internaliserat den samhälleliga föreställning som Herz och Johansson (2011) beskriver om att män inte kan vara offer för sexuellt våld. Det kan även tolkas som ett försvar av den egna maskuliniteten inför andra. Som Thorne (1993) menar så kan överträdelser av könsföreskrivet beteende leda till sanktioner från omgivningen. Att anpassa sig till och ställa upp på normen att som man alltid vara villig kan därför också förstås som en strategi för att undvika socialt ifrågasättande eller utfrysning.

Att rätten till samtycke uppfattas vara ett fenomen som endast gäller kvinnor kan förstås som en anledning till varför fler män än kvinnor ställer sig negativa till lagen. Polariseringen av sexualiteterna i samhället som Herz och Johansson (2011) beskriver, där män uppmålas som de ständiga förövarna till sexualbrott, medför att deltagarna uppfattar män som den ensamt utpekade målgruppen till samtyckeslagen. Av anledning till detta tolkas lagen som en attack då den åsyftar endast en specifik del av populationen vilket upplevs orättvist då det begränsar mäns handlingsutrymme men inte kvinnors. Detta kan vara en faktor som försvårar för samtyckeslagen att ha normbildande betydelse för unga män.

4.3 Att navigera mellan motsägelsefulla maskuliniteter

Som beskrivet i avsnitten ovan visar deltagarna på hur de uppfattar att det finns en särskild maskulinitetsnorm som de måste leva upp till som överensstämmer med Herz & Johanssons (2011) beskrivning av traditionell maskulinitet. Delvis är förväntningarna internaliserade i

deltagarna själva och de upplever det som ett personligt misslyckande om de inte lever upp till rollen som manlig. De uttrycker även att de märker att kvinnor uppskattar när de ger uttryck för traditionell maskulinitet och att det därifrån skapas en ännu större förväntning att de ska upplevas på detta sätt. Emil berättar:

“Det finns ju någon form av manlighet som förväntas liksom, och som är uppskattad... om man gör någonting typiskt manligt och så uppskattas det, man märker liksom att okej, det gillade personen, mycket... och då blir det ju typ att man förväntas göra mer såna grejer”

Det beskrivs hur de uppfattar ett budskap från kvinnor att en viss form av manlighet uppskattas och att typiskt manliga beteenden uppmuntras av kvinnorna de träffat. De nämner att denna typ av manlighet uppmuntras även på samhällsnivå vilket stämmer överens med Connells (2008) beskrivning av hur normativt feminina män genom tiderna har värderats lägre än normativt maskulina män. På så vis menar deltagarna att det manlighetsideal som de upplever att de måste leva upp till prackas på dem från flera olika håll, både inifrån dem själva, från kvinnor de är intima med samt från samhället i stort. Det kan tolkas som att deltagarna upplever att det finns en viss manlig könsroll som subventioneras från flera olika håll. De vill leva upp till denna dels för att inte må dåligt över sig själva men även för att inte göra partners besvikna och/eller bli socialt ifrågasatta.

När deltagarna diskuterar kring hur de ställer sig till samtyckeslagen och kring varför de tror att så många som 22 procent av unga män i åldrarna 18-25 är negativt inställda till lagen (Dahlin, 2018) dyker en koppling till ovanstående tema upp. De upplever att lagen innebär problem för män. Tomas förklarar:

“Det begränsar killar, sätter press och begränsar killar på något sätt”

Viktor håller med och vidareutvecklar:

“Det ligger press och förväntas av killarna att dom ska ta initiativet och då är också dom i större grad nu som blir dömda för våldtäkter då helt plötsligt. Det förväntas av dom av samhället att dom ska ta den rollen och sen så blir man straffad för det”

Deltagarna verkar anse att samtyckeslagen strider mot de manlighetsnormer de vanligtvis förhåller sig till och att budskapen de får därför blir motsägelsefulla. Deltagarna har svårt att få grepp om hur de ska bete sig för att göra rätt på alla fronter och denna förvirring leder till upplevd press och sedermera uppstår frustration och aversion gentemot samtyckeslagen. En tolkning som kan göras är att det traditionella maskulinitetsideal som männen förväntas leva upp till, och som uppskattas på social nivå, numera förkastas på legal nivå i samband med samtyckeslagen. Resultatet blir att det uppstår avsmak mot lagen och den upplevs som en hotfull fälla. En upplevd begränsning av handlingsutrymmet i kombination med en önskan att göra rätt leder till att deltagarna upplever lagen som en attack då den gör det svårt för dem att vara alla till lags. Lagen kullkastar det maskulina handlingsmönster som uppmuntras socialt vilket leder till känslan av ett upplevt svek; först förväntas vi göra det här, och sedan skall vi straffas för det.

Följaktligen kan en möjlig förklaring till unga mäns negativa inställning till samtyckeslagen vara att den resulterat i förvirring genom att vara oförenlig med rådande maskulinitetsnormer. De sociala manlighetsnormer gällande att vara ett aktivt, dominerande subjekt står i kontrast till det beteende som samtyckeslagen förespråkar. Denna förvirring leder till frustration vilken slutligen mynnar ut i aversion gentemot den utlösande faktorn, det vill säga samtyckeslagen.

4.4 En handling säger mer än tusen ord

Den kommunikation som beskrivs under samtalet kan förklaras utifrån Blumers (1986) begrepp symbolisk kommunikation, tolkningsschema och rollövertagande. Samtalet berör till stor del hur man vet ifall intresse är besvarat och hur samtycke kan lämnas. Deltagarna berättar att det sällan eller aldrig är i explicita ordalag som samtycke visas, utan menar att all kommunikation sker med hjälp av signaler i form av handlingar, kroppsspråk och ögonkontakt. De menar att det märks när det andra personen inte längre vill eller är obekväm och då stannar de upp och backar. Tomas berättar:

“Man märker om dom är in to it, så nej jag brukar inte fråga. Man behöver inte alltså, muntligt säga för man märker ju om någon säger nej.”

Den kommunikation som beskrivs mellan deltagarna och deras kvinnliga partners kan förstås utifrån begreppet symbolisk kommunikation (Blumer, 1986). All kommunikation sker implicit och tolkande med hjälp av symboler, snarare än genom reflexivt handlande. Som nämnt tidigare upplever deltagarna att det är de som män som har ansvar att inleda kontakt samt ta de första stegen mot ett eventuellt samlag. Kvinnan kan svara på mannens handlingar genom att exempelvis behålla ögonkontakt, skratta åt mannens skämt eller inte rygga bort från kroppskontakt. Positiva signaler som dessa visar männen att det är fritt fram att ta nästa steg och på så vis menar deltagarna att interaktionen fortskrider. Negativa signaler, som att inte möta blicken, gå därifrån eller bli spänd i kroppen vid beröring, avslöjar å andra sidan att inviten är ouppskattad. Handlingar, såsom exempelvis ögonkontakt, registreras och tolkas av deltagarna till symboler för intresse. De andra instämmer när Emil berättar:

“Number one är ögonkontakten. Alltså det är typ det, ögon är allt typ”

Ögonkontakt i sig självt har ingen naturlig betydelse i en social interaktion, vilket innebär att för ögonkontakt att ha betydelse i en interaktion behöver den utrustas med underliggande mening. I det här fallet tillskriver männen ögonkontakten mening som signal för besvarat intresse, och således konstrueras ögonkontakten som en symbol.

Varför ögonkontakt tolkas på detta sätt kan analyseras utifrån Blumers (1986) idé om tolkningsscheman. Det kan förstås som att männens individuella tolkningsscheman, det vill säga den mall med vars hjälp de tolkar symboler, fastställer att ögonkontakt bör tolkas som en positiv signal. Deltagarna berättar hur ögonkontakt varit del av varenda intim interaktion de varit med om och de är alla överens om att ögonkontakten är en av de mest betydelsefulla signalerna man kan få. Dessa bekräftande faktorer stärker det befintliga tolkningsschema som deltagarna innehar om ögonkontakten som positiv signal vilket leder till att ögonkontakt fortsätter vara en viktig symbol för besvarat intresse.

Samtalet leder in på samtyckeslagen. Inledningsvis uttrycker deltagarna stor skepsis. Diskussionen handlar om att lagen är rättsligt problematisk men ändå kan ha positiva effekter. Vad deltagarna anser vara positiva effekter är att lagen kan leda till ökad kommunikation och att målsäganden kanske i lägre utsträckning blir ifrågasatta i en domstol. Emil säger:

“Jag skulle säga att den är bättre än vad den var förut men jag tycker inte den är helt bra nu heller”

Vad deltagarna anser gör samtyckeslagen rättsligt tvivelaktig är att de har uppfattningen att den leder till att fler kan bli oskyldigt dömda för våldtäkt. De uttrycker en oro för att lagen kommer att missbrukas av kvinnor som haft sex frivilligt men sen ångrat sig och därför gör en våldtäktsanmälan mot mannen. Viktor förklarar:

“Den här lagen, om den då används och missbrukas, det är det som är det större problemet, att plötsligt så kan du bli anklagad för att ha våldtagit någon, som du inte alls har gjort. Det blir djupt problematiskt om man kollar på det rent rättsligt skulle jag säga för att man kan ju inte ha såna lagar där man bara kan hävda saker och så blir den andra personen dömd”

Deltagarna verkar utgå ifrån att en gärningsman måste vara *medveten* om att hen utfört en våldtäkt för att det skall kunna anses vara en våldtäkt. Deltagarna verkar inte vara öppna för möjligheten att en våldtäkt kan ske utan att gärningsmannen uppsåtligt begått brottet. Detta kan förstås som att deltagarna uppvisar vad Blumer (1986) kallar för ett bristande rollövertagande. Genom att mena att det bara finns ett sätt att förstå en sexuell situation skaffar de sig ingen förståelse för den andra personens tolkningsschema och därmed ifall hon kan ha tolkat situationen annorlunda. Deltagarna medger att det ibland kan vara svårt att tolka signaler men att de i de situationerna gör en bedömning som de sedan agerar på. Det verkar inte finnas som alternativ att uttryckligen fråga den andra parten om oklarheterna. Deltagarna visar hur de med hjälp av sitt symboliska tolkningsschema konstruerar en bild av situationen för att därefter genom att inte göra ett rollövertagande utgå ifrån att deras tolkning är den rätta trots att de ibland inledningsvis är osäkra.

Deltagarna påvisar brist på framgångsrikt rollövertagande även gällande hur de tycker det bör visas att man inte längre vill delta i samlaget. De anser att genom att fortsätta ha sex ges samtycke per automatik och om man inte längre vill är det ens ansvar att uttryckligen säga ifrån. I följande resonemang motsäger de vad de tidigare berättat om interaktionen som något baserat på endast implicita signaler. Deltagarna berättar att det är viktigt att vara viljestark, att våga vara tydlig och de utgår ifrån att den andra personen aktivt visar om hon inte längre vill. Emil säger:

“Det blir ju ett stort problem för alla inblandade om hon inte vågar säga ifrån”

Deltagarna ger uttryck för åsikten att mannens uppgift är att agera och kvinnans uppgift är att reagera vilket korrelerar med Kulicks (2003) framställning av manlig respektive kvinnlig sexualitet. Kvinnan har ett ansvar att visa om hon inte vill och de anser att hon skall visa detta på det sätt som de förespråkar, det vill säga explicit. Detta resonemang är intressant då det direkt motsvarar vad deltagarna tidigare i samtalet pratat om som stämningdödande beteende:

“Det dödar ju stämningen om hon plötsligt skulle säga det på ett för starkt sätt, typ att “jag vill inte” /.../ man kan ju inte säga att, så “nej”, då kommer det döda hela stämningen.”

När det inledningsvis talas om hur samtycke visas menar de att det aldrig är genom direkta ordalag som samtycke kommuniceras utan att det märks på andra sätt. De säger att ett uttryckligt nej hade resulterat i stel stämning och därför inte är att föredra, något de också motsäger genom att mena på att det är viktigt att kvinnan är tydlig och viljestark. Att kvinnan delar uppfattningen om stämningdödande beteende och därför väljer att inte explicit säga nej trots att hon inte vill verkar inte deltagarna fundera kring. Deras uppfattning om var gränsen går mellan att vara tydlig och att säga nej för starkt och därmed döda stämningen verkar således vara en hårfin sådan och de reflekterar inte över att dessa gränser kan vara otydliga för partnern. Genom att bara utgå ifrån sin definition och uppfattning av situationen uppvisar deltagarna ett bristande rollövertagande. De har en uppfattning av hur kvinnan bör bete sig för att visa att hon inte vill och utgår ifrån att kvinnan agerar i enlighet med denna uppfattning. Genom dessa resonemang visar deltagarna på åsikten att de skulle veta om ifall de haft sex med någon mot dennes vilja. De reflekterar inte över möjligheten att de omedvetet skulle råka göra det på grund av att situationen tolkats på två väldigt olika sätt. De ger uttryck för att samtyckeslagen därför skulle vara rättsligt tveksam. Viktor säger:

“Jag skulle säga att det är en bra lag för det högre målet, det är en bra lag så länge man inte använder den. På ett rättsligt plan är den djupt problematisk”

De anser att lagen är problematisk då den innebär att man kan fällas för våldtäkt trots att gärningsmannen själv inte uppfattat situationen som en våldtäkt. Samtyckeslagen har medfört ett oaktamshetsrekvisit och uppsåt krävs därmed inte längre för en fällande dom. Detta faktum är oförenligt med deltagarnas bild av våldtäkten som otvetydig och de menar därmed att lagen öppnar upp för falska våldtäktsanmälningar. Genom att inte göra ett framgångsrikt rollövertagande utgår de i sina tolkningar av en sexuell situation endast ifrån sitt egna symboliska tolkningsschema. Situationen definieras därmed som en absolut sanning vilket gör alla andra påståenden om situationen felaktiga, varför männen anser samtyckeslagen vara icke rättssäker.

5. Slutsatser och diskussion

Resultatet och analysen av materialet har visat att unga män kan uppleva att det finns en viss typ av beteende som uppmuntras av både kvinnliga partners och av samhället i stort. Detta beteende korrelerar med traditionella maskulinitetsnormer som konstrueras socialt av människor i samhället. Då forskning visar att dessa normer internaliseras redan från ung ålder blir de tidigt en del av individens självbild. Samtyckeslagen kan uppfattas föreskriva ett annat typ av beteende från männens sida och detta beteende skiljer sig från det dominerande, aktiva som tillhör den internaliserade maskuliniteten. Den reformerade maskulinitet som lagen kräver tycks inte uppmuntras på ett socialt plan. Som följd kan män uppleva svårigheter att göra rätt på alla fronter och en förvirring skapas gällande hur de lämpligen bör bete sig. Sociala och legala regler upplevs stå i skarp kontrast till varandra vilket upplevs kraftigt förminska männens handlingsutrymme. Detta kan gestaltas genom frustration och motvilja gentemot samtyckeslagen. Att lagen förknippas med en känsla av motvilja kan verka negativt för samtyckeslagen att ha normbildande effekt på unga män.

En del av motviljan gentemot lagen kan vidare bero på en upplevd ensidighet gällande lagens målgrupp. Samhälleliga könsroller gällande manligt respektive kvinnligt sexuellt beteende verkar vara djupt rotat hos deltagarna. Bilden av kvinnlig sexualitet som skör och passiv resulterar i föreställningen att kvinnans samtycke inte är självklart, utan beroende av situationen, och därför i behov av skydd. Mannens samtycke däremot konstrueras som statistiskt till följd av föreställningen om mannen som ständigt villig, och det manliga samtycket upplevs därför inte vara av skyddsintresse. Denna skilda konstruktion av manligt och

kvinnligt samtycke leder till uppfattningen att samtyckeslagen endast värnar om kvinnor, och därmed kan lagen upplevas som partisk. En lag som upplevs orättvis och diskriminerande kan leda till social motvilja mot dess föreskrifter vilket kan ha negativ inverkan på en potentiell normbildande effekt.

Med hjälp av symbolisk kommunikation tolkar männen signaler från kvinnan gällande hennes samtycke. Även det egna samtycket kommuniceras genom symboler i form av exempelvis kroppsspråk och ögonkontakt. Symboler i form av explicita ordalag används i praktiken sällan eller aldrig utan uttrycks tvärtemot utgöra faror för dålig stämning. Trots detta talas det om hur viktigt det är att kvinnan vågar säga ifrån, en paradox som männen själva verkar vara omedvetna om. Analysen av materialet visar på att männen i studien konstruerar bilden av den sexuella situationen med hjälp av ett eget symboliskt tolkningsschema. Genom att inte göra framgångsrika rollövertaganden för att förstå den eventuella alternativa tolkning som partnern gör konstruerar männen bilden av den sexuella situationen som en absolut sanning. Männen visar på att de utgår ifrån att deras symboliska tolkningsschema är korrekt och förutsätter därmed att alternativa tolkningar är felaktiga. Våldtäktsanmälningar baserade på en alternativ tolkning av en sexuell situation anses därmed vara medvetna, falska anklagelser från anmälares sida. Då uppsåt inte längre krävs för en fällande våldtäktsdom öppnas möjligheten att gärningsmän döms trots att de varit omedvetna om att de utfört en våldtäkt. Det samtyckeslagen innebär gällande oaktsam våldtäkt kontrasterar männens bild om våldtäktssituationen som en definitiv sanning. Denna kontrast resulterar i uppfattningen om samtyckeslagen som icke-rättssäker då den upplevs kunna leda till att folk blir oskyldigt dömda. Att en lag uppfattas som rättsligt problematisk kan minska dess potential som normbildande.

Sammanfattningsvis kan konstateras att trots en uttryckt önskan om jämställdhet verkar det råda en motvilja mot jämställdhet i praktiken gällande könsföreskrivet beteende. Detta kan visa på en för männen inneboende dragkamp mellan samtidens jämställdhetsnorm och traditionella, internaliserade könsroller. Då maskulinitet delvis är uppbyggt kring sexualiteten så är det utmanande för männen att bryta sitt nuvarande sexuella beteendemönster, då det vore att underminera den egna maskuliniteten. Samtyckeslagen, som föreskriver en modifierad manlighet, är därmed en direkt attack mot det traditionella manlighetsideal som männen internaliserat. Det kan vara möjligt att samtyckeslagen bidrar med att utveckla en förändrad sexualitetsnorm och därmed en reformerad maskulinitet.

Normbildning är dock en långsam process och ett eventuellt förändrat maskulinitetsideal kommer därmed vara synligt först på sikt.

En möjlig åtgärd för att bemöta den problematik gällande samtycke och samtyckeslagen som en del unga män upplever kan vara genom utökad informering. Den utbildningskampanj som Brottsoffermyndigheten utfört lade fokus enbart på samtycket och samtyckeslagen och förbisåg därmed eventuella underliggande orsaker till motviljan gentemot lagen. En kvalitativ undersökning gällande *varför* många unga män ställer sig negativa till lagen hade kunnat bidra med förståelse kring hur ett mer effektivt informeringsarbete hade kunnat genomföras. Genom att belysa hur könsroller och samhällsstrukturer påverkar syn och förväntningar på sex och sexualitet kan en större förståelse kring samtyckeslagen uppnås. En sådan förståelse skulle kunna leda till att lagen mottas mer positivt av unga män framöver vilket kan vara underlättande för en eventuellt normbildande effekt.

5.1 Vidare forskning

Jag vill förtydliga att denna studie tyder insamlad data uteslutande utifrån ett socialkonstruktivistiskt ramverk. Slutsatserna skall därför betraktas som *ett möjligt sätt* att besvara min forskningsfråga och bör inte anses stängda för vidare diskussion och problematisering. Givetvis vore det intressant att undersöka frågan med hjälp av andra teorier och begrepp, eller varför inte utifrån ett helt annat vetenskapsteoretiskt perspektiv.

Förslag på framtida forskning kring ämnet är att utföra en mer omfattande version av denna studie. En liknande studie innefattande fler studiedeltagare och ett bredare urval i termer av klass, utbildningsnivå och etnisk bakgrund hade kunnat öka studiens reliabilitet och styrkt eventuella resultat. Det vore även av vetenskapligt intresse att jämföra med en liknande studie kring unga kvinnors uppfattning och resonemang kring ämnet samtycke.

Referenser

- Baier, M., & Svensson, M. (2018). *Om normer*. Lund: Studentlitteratur.
- Barbour, R., & Kitzinger, J. (Eds.). (1998). *Developing focus group research: politics, theory and practice*. London: Sage Publications.
- Becker, H. S. (2008). *Tricks of the trade: yrkesknep för samhällsvetare*. Malmö: Liber.
- Berger, P.L., & Luckmann, T. (1991). *The Social construction of Reality*. London: Penguin Books Ltd.
- Blumer, H. (1986). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Los Angeles: University of California Press.
- Brottsoffermyndigheten. (2019, 11 mars). *Kampanj om frivilligt sex nådde sju av tio unga*. Hämtad 2019-03-29 från URL:
<https://www.brottsoffermyndigheten.se/pressmeddelande/kampanj-om-frivilligt-sex-nadde-sju-av-tio-unga>
- Brottsförebyggande rådet. (2019). *Våldtäkt och sexualbrott*. Hämtad 2019-03-29 från URL:
<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/valdtakt-och-sexualbrott.html>
- Bruvik Heinskou, M. (2010) *En kompleks affære - anmeldte voldtægter i Danmark*. (Doktorsavhandling, Köpenhamns Universitet, Köpenhamn). Hämtad 2019-05-10 från URL:
https://www.researchgate.net/publication/282642273_En_kompleks_affaere_-_anmeldte_voldtægter_i_Danmark
- Charon, J. M. (2009). *Symbolic interactionism: An introduction, an interpretation, an integration*. New Jersey: Prentice Hall.

- Connell, R., & Lindén, Å. (2008). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Cowling, M. (2017). *Making sense of sexual consent*. London: Routledge.
- Dahlin, P. (2018, 8 november). *Kvinnor mer positiva till samtyckeslag än män*. Svt Nyheter. Hämtad 2019-03-19 från URL:
<https://www.svt.se/nyheter/kvinnor-mer-positiva-till-samtyckeslag-an-man>
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Malmö: Liber.
- Herz, M., & Johansson, T. (2011). *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*. Malmö: Liber.
- Kulick D. (2003). *No. Language & Communication* 23(2): 139–151. New York: New York University.
- Magnusson, C., & Häggström-Nordin, E. (2009). *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2007). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Malmö: Liber.
- Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie - Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ridderstedt, M. (2018, 8 november). *Samtyckeslagen har haft effekt*. Sveriges Radio. Hämtad 2019-03-29 från URL:
<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7084923>

Safilios-Rothschild, C. (1980). *Kärlek, sex och könsroller - medmänskliga attityder i förändring*. Malmö: Liber.

Sanyal, M. (2019). *Våldtäkt: Aspekter av ett brott*. Stockholm: Stockholm: Ordfront.

Thorne, B. (1993). *Gender play: Girls and boys in school*. New Jersey: Rutgers University Press.

Wennstam, K. (2012). *En riktig våldtäktsman*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1. Intervjuguide

Om att flörta - skicka och tolka signaler

1. När ni är intresserade av en tjej som ni inte känner, hur kan en sådan situation se ut?
(Nattklubb, tinder, fest etc)
2. Hur visar man intresse för en tjej man inte känner?
3. Hur visar ni att ni är intresserade, hur kan en typisk "signal" se ut?
4. Hur (tror ni) tjejer visar intresse för er? Vad är en "typisk signal"?
5. Vem får saker att hända, tar första/flest steg? Är det bra/dåligt/neutralt?

Om interaktionen

6. I en sexuell situation med en ny partner, hur kan förväntningarna se ut? T.ex. vem tar mest initiativ under själva sexet, är någon mer aktiv/passiv?
7. Hur vill ni att en situation av den här sorten (t.ex. ett one night stand) ska gå till?
8. Hur ser det oftast ut, vem tar första steget etc?
9. Hur kan era förväntningar på erata egna beteende se ut?
10. Hur förväntar man sig att tjejen ska bete sig?
11. Hur tror ni tjejens förväntningar på er ser ut?
12. Hur tänker ni kring dessa förväntningar, är de något dåligt eller bra eller neutralt?
13. Vad är målet när man ligger med någon?

Om samtycke och samtyckeslagen

14. Hur mycket vet ni om samtyckeslagen? (läs upp lagtexten)
15. Har ni funderat/pratat med kompisar etc kring lagen?
16. Hur tänker ni kring lagen?
17. Hur kollar ni efter samtycke?
18. Hur vet man att man fått samtycke, hur kan en signal för samtycke se ut?
19. Hur kommunicerar ni samtycke?
20. Hur kommunicerar tjejer samtycke tror ni?

21. Om resultaten av sifundersökning: Hur tror ni det kommer sig att unga killar är negativt inställda till lagen?
22. Hur påverkar den hur ni tänker kring att flörta/dejting/sex? Gällande det egna beteendet/tjejens beteende?
23. Hur tror ni lagen påverkar hur tjejer tänker/agerar kring flört/dejting/sex? Utveckla. Bra/dåligt/problematiskt?
24. Hur tror ni lagen bidrar till en förändrad "arena"? Bra/dåligt/önskvärt?